JO RIKSDAGENS OMBUDSMÄN

BESLUT

Datum	Dnr	Sid
2023-06-27	4616-2022	1 (5)

Chefsjustitieombudsmannen
Erik Nymansson

Kritik mot en läkare för brister i samband med en anmälan till Transportstyrelsen

Beslutet i korthet: I 10 kap. 5 § första stycket körkortslagen föreskrivs att en läkare i regel är skyldig att göra en anmälan till Transportstyrelsen om läkaren vid en undersökning finner att en patient av medicinska skäl är olämplig att ha körkort.

Anmälningsskyldighet finns också om läkaren vid en undersökning eller genomgång av journalhandlingar finner det sannolikt att patienten av medicinska skäl är olämplig att ha körkort. Då krävs också att patienten motsätter sig fortsatt undersökning eller utredning. Det följer av bestämmelsens andra stycke. En sådan anmälan brukar kallas för utredningsanmälan.

I det här fallet gjorde en läkare en anmälan till Transportstyrelsen avseende en patient. Eftersom läkaren inte hade undersökt patienten konstaterar chefsJO att det saknades förutsättningar att göra en anmälan enligt bestämmelsens första stycke. Det har inte framkommit att läkaren vidtog någon åtgärd för att efterhöra patientens inställning till fortsatt undersökning eller utredning. Enligt chefsJO saknades det därför förutsättningar även för en utredningsanmälan. Läkaren får kritik för den bristfälliga hanteringen.

ChefsJO uttalar att det är lämpligt att en läkare vid anmälan använder sig av den blankett som Transportstyrelsen har tagit fram för ändamålet. Detta minskar risken för missförstånd och brister i anmälningsförfarandet. Han uppmanar också regionen att se över rutinerna för anmälan och överväga behovet av utbildnings- eller informationsinsatser på området.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 6 juni 2022 framförde AA klagomål mot läkaren BB vid Vansbro vårdcentral inom Region Dalarna. I anmälan anfördes i huvudsak följande:

I augusti 2021 sökte AA vård för krypningar och skakningar i kroppen. Han fick sedan lämna prover vid flera tillfällen. Inte vid något tillfälle informerades han om att prover togs för att kontrollera alkoholintag, vad markören PEth innebär eller att hans PEth-värden var förhöjda. Den 1 mars 2022 fick han, genom att logga in på 1177, kännedom om att BB hade anmält honom till Transportstyrelsen med anledning av förhöjda PEth-värden. BB hade inte

informerat honom innan anmälan gjordes. Av anmälan till Transportstyrelsen framgår inte om det var en anmälan enligt 10 kap. 5 § första stycket körkortslagen (1998:488) eller enligt bestämmelsens andra stycke.

Utredning

Anmälan remitterades till regionstyrelsen i Region Dalarna för yttrande i den del som avsåg brister när det gäller anmälan till Transportstyrelsen. Då det första yttrandet från regionen inte besvarade remissen uppmanades regionen att yttra sig på nytt. Eftersom inte heller det andra yttrandet innehöll svar på alla frågor som hade ställts ombads regionen att yttra sig ännu en gång.

I sina tre remissvar anförde regionen sammanfattningsvis följande:

När AA sökte vård testades han för olika markörer, bl.a. PEth, för att säkerställa diagnos. PEth-värdet testades tre gånger under perioden den 1 augusti 2021–17 januari 2022. Testresultaten översteg vid samtliga tillfällen 0,3 µmol/L.

Av Transportstyrelsens medicinska pm om alkoholmarkörer vid bedömning i körkortsärenden, daterat den 18 juni 2020, framgår att ett PEth-värde på 0,3 µmol/L används som ett gränsvärde för att indikera på regelbunden hög alkoholkonsumtion. Enligt samma pm visar studier att det krävs ett alkoholintag i mängder som ger en blodalkoholhalt på minst 1 promille under cirka en veckas tid för att PEth-värdet ska överskrida gränsvärdet 0,3 µmol/L. BB fann vid en samlad bedömning att testresultaten indikerade att AA hade alkoholproblem.

Inledningsvis gjorde regionen gällande att BB bedömde att AA av medicinska skäl var olämplig att ha körkort. Anmälan till Transportstyrelsen hade därför gjorts med stöd av 10 kap. 5 § första stycket körkortslagen. Regionen reviderade senare sina uppgifter i denna del då det hade framkommit att BB inte hade undersökt eller provtagit AA, utan grundade sin bedömning på journalförda provsvar. Enligt regionen torde anmälan därför ha gjorts enligt 10 kap. 5 § andra stycket körkortslagen.

Enligt regionens bedömning brast BB i kommunikationen och dialogen med AA. Det kan ha föranlett att AA inte, med all tydlighet, gavs möjlighet att efterfölja läkarens tillsägelse. Bristerna bedöms dock inte ha påverkat ärendets utgång.

Enligt regionen bör en anmälan enligt 10 kap. 5 § körkortslagen göras med användande av Transportstyrelsens blankett för ändamålet. Transportstyrelsen godkände dock anmälan. Om Transportstyrelsen hade ansett att underlaget var bristfälligt hade myndigheten med största sannolikhet begärt in en komplettering av anmälan.

Regionen har ingen särskilt utarbetad rutin för anmälningar till Transportstyrelsen enligt 10 kap. 5 § körkortslagen. På regionens intranät finns dock tydlig information om sådana anmälningar och länkar till Transportstyrelsens

anmälningsblankett. I detta fall bedöms informationen inte helt och hållet ha följts. Det finns därför anledning att göra en genomlysning av rutinerna.

BB anförde, i ett särskilt yttrande som bifogades till regionens remissvar, bl.a. att han var anmälningsskyldig enligt körkortslagen. Vidare anfördes att AA meddelades om att anmälan gjordes och att ”J-ant finns”.

AA yttrade sig över remissvaren.

Rättsliga utgångspunkter

Inom hälso- och sjukvården gäller sekretess för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden om det inte står klart att uppgifterna kan lämnas ut utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men (25 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL). Utgångspunkten är alltså att uppgiften omfattas av sekretess. Som huvudregel gäller sekretess även mellan myndigheter (8 kap. 1 § OSL). Sekretessen hindrar dock inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av en lag eller en förordning (10 kap. 28 § OSL).

Läkare har i vissa fall en skyldighet att lämna uppgifter om en enskilds personliga förhållanden till Transportstyrelsen. En anmälningsskyldighet finns i regel om en läkare vid undersökning av en körkortsinnehavare finner att han eller hon av medicinska skäl är olämplig att ha körkort (10 kap. 5 § första stycket körkortslagen). Innan läkaren gör en anmälan ska patienten informeras om det.

Vidare ska en anmälan göras om en läkare vid undersökning eller genomgång av journalhandlingar finner det sannolikt att patienten av medicinska skäl är olämplig att ha körkort (10 kap. 5 § andra stycket körkortslagen). Det krävs också att patienten motsätter sig fortsatt undersökning eller utredning. En sådan anmälan brukar kallas för utredningsanmälan.

En anmälan från en läkare ska vara skriftlig och innehålla de uppgifter om innehavarens hälsotillstånd som framkommit vid undersökningen och som har betydelse för frågan om innehav av körkort (1 kap. 10 § Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd [TSFS 2010:125] om medicinska krav för innehav av körkort m.m.).

Bedömning

Syftet med läkares anmälningsskyldighet till Transportstyrelsen är att olyckor orsakade av personer som av medicinska skäl inte är lämpliga att framföra fordon ska kunna undvikas (se bl.a. prop. 2009/10:198 s. 13 f. och SOU 2008:130 s. 269 f.). Som JO har konstaterat i tidigare beslut rör det sig om en skyldighet av stort samhällsintresse men som också anses kunna påverka patientens förtroende för vården och för sin läkare (se bl.a. JO 2019/20 s. 118).

JO granskar främst att myndigheterna har handlagt ärenden på ett korrekt sätt och brukar inte ta ställning till om ett beslut är riktigt i sak. Det gör att jag inte kommer att uttala mig om huruvida det fanns medicinska skäl för att anmäla AA enligt 10 kap. 5 § körkortslagen.

BB lämnade i en skrivelse till Transportstyrelsen daterad den 1 mars 2022 uppgifter om bl.a. AA:s PEth-värden ”för kännedom enligt de nya riktlinjerna avseende alkohol och markören PEth”. Av intyget kan enligt min mening inte utläsas om det var fråga om en anmälan med stöd av 10 kap. 5 § första stycket körkortslagen eller bestämmelsens andra stycke.

Som har framgått kräver en anmälan enligt 10 kap. 5 § första stycket körkortslagen att läkaren har undersökt patienten. Dessutom ska läkaren informera patienten innan en anmälan görs. Utredningen visar att BB inte själv hade träffat AA utan grundade sin bedömning på provsvar i journalen. Redan av det skälet saknades förutsättningar för en anmälan enligt bestämmelsens första stycke.

Som jag förstår remissvaren är dock Region Dalarna numera av uppfattningen att BB gjorde en utredningsanmälan till Transportstyrelsen enligt 10 kap. 5 § andra stycket körkortslagen. Som har framgått förutsätter en sådan anmälan att patienten motsätter sig fortsatt undersökning eller utredning. Det innebär att patienten först måste ha fått möjlighet att ta ställning i saken innan en utredningsanmälan skickas till Transportstyrelsen.

Av handlingarna i ärendet framgår att BB den 1 mars 2022 klockan 16.05 gjorde en anteckning i AA:s journal om att ett par prover visade tecken på en skadlig alkoholkonsumtion. Han skrev också att han var skyldig att lämna uppgifterna till Transportstyrelsen för bedömning. AA fick del av uppgifterna i journalen genom att logga in på 1177. Av regionens remissvar framgår dock inte att BB vidtog någon åtgärd för att kontrollera att AA hade fått del av informationen eller för att efterhöra hans inställning till fortsatt undersökning eller utredning innan anmälan gjordes. Jag bedömer därför att det saknades formella förutsättningar även för en anmälan enligt 10 kap. 5 § andra stycket körkortslagen.

Transportstyrelsen har tagit fram en särskild blankett benämnd ”Läkares anmälan enligt 10 kap. 5 § körkortslagen (1998:488) och 3 kap. 5 § taxitrafiklagen (2012:211) om medicinsk olämplighet att inneha körkort, körkortstillstånd, traktorkort eller taxiförarlegitimation”. I blanketten, som innehåller relevant författningstext, tydliggörs skillnaden mellan en anmälan om olämplighet och en anmälan om sannolik olämplighet.

Det är oklart varför BB inte använde den blankett som var avsedd för ändamålet. Även om det inte finns någon formell skyldighet att använda blanketten är det som tidigare har framhållits lämpligt att så sker, bl.a. för att

minska risken för missförstånd och brister i anmälningsförfarandet (se JO:s beslut den 5 mars 2021, dnr 5003-2019).

Sammanfattningsvis förtjänar BB kritik för bristerna i samband med hans anmälan enligt 10 kap. 5 § körkortslagen. Jag instämmer i regionens bedömning att det mot bakgrund av vad som har framkommit i detta ärende finns anledning att se över regionens rutiner för läkares anmälan till Transportstyrelsen. Min rekommendation är att regionen även överväger om det finns behov av utbildnings- eller informationsinsatser på området.

Det som i övrigt har kommit fram ger inte anledning till något uttalade från min sida.

Ärendet avslutas.

Erik Nymansson

Ärendet har föredragits av Lovisa Danielsson. Byråchefen Dan Johansson har deltagit i beredningen.